

Kampen[®]

Beleidsnotitie[®]

Duurzame energie opwekken met Kamper Kwaliteit

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3	3	De vier Kamper Kwaliteiten voor grootschalige duurzame energieprojecten	7
1.1	Kamper beginselen – Kamper kwaliteit	3			
1.2	Algemeen	3	3.1	Kamper Kwaliteit 1	7
1.3	Doel	3	3.2	Kamper Kwaliteit 2	8
1.4	Relatie met de RES West Overijssel	3	3.2.1	Verschillende vormen van opbrengstparticipatie naast lokaal eigendom.	8
1.5	Relatie met provinciaal beleid voor wind	3	3.3	Kamper Kwaliteit 3	10
1.6	Lokaal beleid participatie en lokaal eigendom bij duurzame energieprojecten: onze vier Kamper kwaliteiten	4	3.4	Kamper Kwaliteit	12
1.7	Besluitvorming	4	3.4.1.	Bepalen van de omgeving	13
			3.4.2.	Betrekken van de omgeving	13
2	Begrippen	5	4	Het participatieplan	14
	Wind	5			
	Zon	5			
	Procesparticipatie	5			
	Opbrengstparticipatie	5			
	Zeggenschap	5			
	Lokaal eigendom	5			
	Wat is lokaal eigendom niet	5			
	Ondernemerschap	6			
	Socialiseren van grondvergoedingen	6			
	Lokale omgeving	6			
	Windpark	6			
	Zonnepark	6			
	Brede omgeving	6			

1. Inleiding

1.1. Kamper beginselen – Kamper kwaliteit

De gemeente Kampen vindt het belangrijk dat nieuwe initiatieven voor wind- en zonne-energie kunnen rekenen op maatschappelijke acceptatie. Dat betekent niet dat iedereen het unaniem eens moet zijn met de plaatsing van een windpark of zonproject. Wel wil de gemeente Kampen ervoor zorgen dat de keuzes die gemaakt worden over het grootschalig opwekken van duurzame elektriciteit binnen de gemeentegrenzen, zoveel mogelijk kunnen rekenen op begrip en acceptatie onder de inwoners.

De gemeente Kampen werkt volgens de Kamper beginselen, dat zijn onze kernwaarden op het gebied van participatie: wij laten ruimte; wij waarderen allerlei betrokkenheid; wij willen goed besturen; wij nemen besluiten ‘in het algemeen belang’; wij passen onze vormen en manieren aan; wij gaan eerder naar buiten; wij werken navolgbaar. Ook zetten we stevig in op het stimuleren en faciliteren van initiatieven uit de samenleving op voor ons belangrijke thema’s als sociale basis, groen en duurzaamheid.

Werken volgens deze beginselen resulteert in besluiten, projecten en activiteiten met kwaliteit: Kamper kwaliteit. Bij grootschalige duurzame opwek willen we stevig inzetten op Kamper kwaliteit. Grootschalige duurzame energieprojecten hebben immers veel impact op de ruimte, op mensen die er in de buurt wonen en op inwoners die er in de buurt komen, bijvoorbeeld als zij recreëren.

Deze beleidsnotitie beschrijft de Kamper kwaliteiten die de gemeente voor ogen heeft bij participatie en lokaal eigendom bij de ontwikkeling van grootschalige duurzame energieprojecten voor zonne-energie en windenergie. Randvoorwaarden voor het realiseren van deze projecten met Kamper kwaliteit zijn: tijdig en volwaardig worden betrokken, zeggenschap, mee kunnen doen en een rechtvaardige verdeling van de opbrengsten uit de exploitatie van windmolens en zonneparken onder bewoners en omwonenden van het gebied waar ze gebouwd worden. Ook inwoners van de gemeente Kampen die niet direct impact ervaren van een project, moeten daarbij kunnen meedoen en meedelen.

Wij hanteren daarbij een percentage lokaal eigendom van minimaal 60 %, maar onze voorkeur gaat uit naar 100 % lokaal eigendom.

1.2. Algemeen

Deze beleidsnotitie is van toepassing op participatie, zeggenschap en lokaal eigendom bij grootschalige opwek van zonne-energie op land of water en op grootschalige opwek van windenergie in de gemeente Kampen.

De uitgangspunten uit deze beleidsnotitie vervangen de volgende regels uit de Bouwsteen Energie: onder 4.1 Kader Wind: criteria 5, 6 en 7, onder 4.2 Kader Zon: criteria 2, 5 en 6 én het addendum op de Bouwsteen Energie uit het raadsbesluit van 23 maart 2021. Op termijn zullen deze regels onder de Omgevingsvisie vallen.

1.3. Doel

Deze beleidsnotitie heeft als doel:

- opbrengstparticipatie, zeggenschap en lokaal eigendom te borgen bij de grootschalige opwek van duurzame energie via zonneparken op land of water, of via windturbines.
- te borgen dat een zorgvuldig participatietraject wordt doorlopen met bewoners uit de omgeving van een grootschalig zon- of windproject.
- uitgangspunten voor landschap en natuur bij grootschalige windprojecten vast te leggen.

1.4. Relatie met de RES West Overijssel

In de RES 1.0 van West-Overijssel is afgesproken dat elke gemeente lokaal eigendom en kaders rondom participatie borgt in het lokale beleid. Het is belangrijk om dit zo helder mogelijk te formuleren, zodat initiatiefnemers van projecten weten wat de gemeente Kampen van hen verwacht op dit vlak. Met deze beleidsnotitie geven we hier vorm aan.

1.5. Relatie met provinciaal beleid voor wind

Bij windenergie gelden de provinciale kaders in het Provinciaal Programma Energiestrategie 2024 (PPE), zowel voor die situaties dat de provincie optreedt als bevoegd gezag als in die situaties dat de gemeente het bevoegd gezag heeft of wanneer dat naar de gemeente is verlegd. De gemeente Kampen toetst projecten op haar grondgebied echter ook aan de lokale uitgangspunten uit deze beleidsnotitie om de specifieke Kamper kwaliteit te garanderen.

1.6. Lokaal beleid participatie en lokaal eigendom bij duurzame energieprojecten: onze vier Kamper kwaliteiten

In deze beleidsnotitie wordt vastgelegd welke voorwaarden de gemeente Kampen stelt aan procesparticipatie, financiële participatie, lokaal eigendom en zeggenschap bij grootschalige duurzame energieprojecten.

We hanteren daarbij vier Kamper kwaliteiten:

Kamper kwaliteit 1:

minstens 60% lokaal eigendom, met een streven naar 100% lokaal eigendom.

Kamper Kwaliteit 2:

de opbrengsten van een energieproject moeten maximaal terugvloeien naar de lokale omgeving.

Kamper Kwaliteit 3:

gesocialiseerde grondvergoedingen binnen een projectgebied en ruimtelijke kwaliteit.

Kamper Kwaliteit 4:

de omgeving heeft een actieve en betrokken rol bij de ontwikkeling en de exploitatie van windturbines of een zonnepark. Iedereen moet mee kunnen doen.

Aanvullende informatie over het algemene participatiebeleid van de gemeente Kampen staat in de handleiding Participatie van de gemeente Kampen¹.

1.7. Besluitvorming

Bij elke Kamper kwaliteit horen uitgangspunten, waaraan de gemeente initiatieven voor wind- en zonprojecten toetst.

Initiatiefnemers voor grootschalige wind- of zonprojecten dienen inzichtelijk te maken hoe zij het participatieproces met de omgeving vormgeven en op welke manier zij invulling geven aan opbrengstparticipatie en lokaal eigendom volgens de uitgangspunten uit deze beleidsnotitie.

De gemeente bepaalt op basis van de uitgangspunten uit deze notitie of een initiatiefnemer in aanmerking komt voor planologische medewerking. De uitkomsten van het participatieproces met de omgeving en de invulling van opbrengstparticipatie en lokaal eigendom worden door de gemeente meegewogen bij de besluitvorming rondom de vergunningaanvragen.

¹ <https://www.kampen.nl/file/handleiding-aan-de-slag-met-participatie>

2. Begrippen

Grootschalige projecten voor duurzame opwek van windenergie en zonne-energie op land of water

Wind

Met grootschalig bedoelen we windturbines met een ashoogte hoger dan 20 meter.

Zon

Zon op landbouwgrond en in natuurgebieden is niet meer toegestaan volgens provinciaal beleid. Initiatieven van grote zonneparken op water en langs hoofdinfrastructuur zijn onder voorwaarden wel toegestaan. Voor deze initiatieven, met inachtneming van het provinciale beleid rondom zonneparken, gelden de uitgangspunten rondom participatie en lokaal eigendom uit deze beleidsnotitie.

Deze beleidsnotitie geldt niet voor kleine zonnevelden die, volgens provinciaal beleid, onder voorwaarden mogelijk zijn. Het gaat daarbij om goed ingepaste zonnevelden op agrarische erven (tot ca. 2 ha) en kleine, goed ingepaste zonnevelden van lokale initiatieven in stads- en dorpsranden (tot ca. 2 ha)

Procesparticipatie

Procesparticipatie is het actief betrekken van de omgeving bij het project en het meepraten, meedenken, meedoen, adviseren en/of meebeslissen van de omgeving over de inpassing, vermindering van overlast, financiële participatie en lokaal eigendom, randvoorwaarden, etc.

Opbrengstparticipatie

Opbrengstparticipatie is de mogelijkheid voor de omgeving om mee te delen in de opbrengsten van het project. Er zijn verschillende vormen en bij elk is zeggenschap en risico anders geregeld:

- Risicodragend deelnemen in een (te ontwikkelen) project met zeggenschap: lokaal eigendom.
- Risicodragend deelnemen zonder zeggenschap over het (te ontwikkelen) project: obligaties.
- Delen in de opbrengsten zonder risico: omwonendenregeling en omgevingsfonds.
- Grondvergoedingen voor de locatie waar het project gebouwd wordt (geen risico voor de grondeigenaar).

Zeggenschap

Met zeggenschap bedoelen we de invloed die inwoners en/of andere lokale actoren uit kunnen oefenen op de ontwikkeling en de exploitatie van het energieproject. Hiermee bedoelen we de invloed op en eigenaarschap over het product van een energiepark: de duurzame stroom en op de besteding van de baten vanuit het energieproject.

Lokaal eigendom

Lokaal eigendom is een middel om lokaal zeggenschap over een energieproject te realiseren en de lusten en lasten in het gebied evenredig te verdelen.

- Met lokaal bedoelen we partijen gevestigd in de lokale omgeving van het project, zie ook onder 'Lokale omgeving'.
- Met eigendom bedoelen we het juridische en economische eigendom.
- Bij lokaal eigendom zijn lokale partijen, verenigd in een collectief -al dan niet met een commerciële projectontwikkelaar- (mede-) initiatiefnemer in een wind- of zonproject.
- Iedereen die dat wil kan aansluiten bij het initiatief.
- Het lokale collectief investeert, net als de ontwikkelaar, risicodragend en heeft evenredig veel zeggenschap over het project, de geproduceerde stroom en de geldstromen.
- Een lokaal collectief kan ook zelf initiatiefnemer zijn, zonder commerciële projectontwikkelaar. Dan spreken we van 100% lokaal eigendom, zolang er voldoende ruimte is voor inwoners om ook eigenaar te worden.

Wat is lokaal eigendom niet

- Lokaal eigendom kan niet zijn voorbehouden aan de grondeigenaren of volgens een strikte afbakening van het projectgebied.
- Eén lokale agrariër of één lokaal bedrijf of een beperkt collectief van agrariërs, lokale bedrijven en/of andere lokale initiatiefnemers, dat een zon- of windproject zelfstandig realiseert, zonder de omgeving mee te laten profiteren in de opbrengsten en zonder dat bewoners en omwonenden kunnen aansluiten bij het initiatief, beschouwen we ook niet als lokaal eigendom.
- Collectieven die zijn opgericht zijn door commerciële ontwikkelaars of door een gesloten groep ondernemers of grondeigenaren vallen niet onder de organisaties die het lokaal eigendom kunnen invullen.

Ondernemerschap

Bij lokaal eigendom hoort ook ondernemerschap, investeren en risico lopen.

Socialiseren van grondvergoedingen

In een gebiedsproces gezamenlijk bepalen hoe de te besteden grondvergoeding binnen een projectgebied wordt verdeeld.

Lokale omgeving

Windpark

- Onder de directe omgeving van een windpark verstaat de gemeente ten minste alle mensen die leven in én lokaal verankerde MKB's gevestigd in het gebied met een straal van 800 meter rondom een van de turbines. Hierbij worden logische grenzen gehanteerd, van bijvoorbeeld straten of buurtschappen, zodat niet de ene buur hiervoor in aanmerking komt en de andere buur, die een klein stukje verder woont, niet. Ook niet een deel van een buurtschap wel en een deel van het buurtschap niet.
- Met de indirecte omgeving van een windpark bedoelen we ten minste alle mensen die leven in én lokaal verankerde MKB's gevestigd in het gebied met een straal van 10x de tiphoogte rondom een van de turbines. Hierbij worden logische grenzen gehanteerd, van bijvoorbeeld straten of buurtschappen, zodat niet de ene buur hiervoor in aanmerking komt en de andere buur, die een klein stukje verder woont, niet. Ook niet een deel van een buurtschap wel en een deel van het buurtschap niet.

Zonnepark

Bij het bepalen van wat de directe omgeving is van zonneparken, wordt als uitgangspunt een straal van 500 meter genomen, gemeten vanaf de buitenranden van het zonnenveld. Hierbij worden logische grenzen gehanteerd, van bijvoorbeeld straten of buurtschappen, zodat niet de ene buur hiervoor in aanmerking komt en de andere buur, die maar een klein stukje verder woont, niet. Ook niet een deel van een buurtschap wel en een deel van het buurtschap niet.

Voor de directe en de indirecte omgeving zijn zowel procesparticipatie als opbrengstparticipatie van belang.

Brede omgeving

Inwoners en MKB's uit de gemeente Kampen. Ook mensen die niet in of om het gebied wonen waar het project gerealiseerd wordt, kunnen impact ervaren van een project. Bijvoorbeeld doordat het landschap waarin zij recreëren verandert.

3 De vier Kamper Kwaliteiten voor grootschalige duurzame energieprojecten

3.1 Kamper Kwaliteit 1

Minstens 60% lokaal eigendom, met een streven naar 100% lokaal eigendom

Lokaal eigendom

Lokaal eigendom is een middel om lokaal zeggenschap over een energieproject te realiseren en de lusten en lasten in het gebied evenredig te verdelen.

Om de opbrengsten en de zeggenschap zoveel mogelijk lokale invulling te geven is het van belang dat lokaal eigendom vroegtijdig (vanaf de vroege ontwikkelfase) wordt gerealiseerd en van toepassing blijft in alle fases van het project.

De gemeente Kampen geeft de voorkeur aan een lokaal collectief dat georganiseerd is als energiecoöperatie zonder winstoogmerk. Ook een samenwerkingsverband van energiecoöperaties en andere lokale collectieven is mogelijk.

De gemeente Kampen ondersteunt zo nodig lokale energiecoöperaties, om er zeker van te zijn dat zij in staat zijn invulling te geven aan het lokale eigendom. In sommige gevallen kan een lokale energiecoöperatie ondersteuning nodig hebben van een regionale, provinciale of landelijke organisatie (bijvoorbeeld een koepelcoöperatie). Dit gebeurt bijvoorbeeld via Energie Coöperatie Overijssel, de koepelcoöperatie waar lokale energie-initiatieven uit de provincie lid (en dus eigenaar) van zijn of kunnen worden. Deze koepel is met steun van de provincie opgericht en biedt verschillende diensten³ aan .

Kenmerken van een collectief dat lokaal eigendom organiseert

- Het collectief dat invulling geeft aan het lokale eigendom is van en voor de lokale bevolking.
- Iedereen in de omgeving van de standplaats van het wind- of zonproject, die dat wil, kan lid worden en meedoen.
- Alle leden hebben, via het collectief, evenveel zeggenschap over het project/de projecten, de duurzame stroom en de opbrengsten;
 - de zeggenschap gaat over dat deel van het project dat in eigendom is van het collectief,
 - de zeggenschap geldt in alle fases van het project, vanaf het moment dat het lokale collectief is 'ingestapt' in het project.
- Alle leden mogen investeren in de projecten, maar worden daar niet toe verplicht

Grondeigenaren kunnen mee-ontwikkelen tot 100% lokaal eigendom

Ook (agrarische) grondeigenaren zijn onderdeel van de lokale omgeving. Door een goede samenwerking tussen een bewonerscoöperatie en grondeigenaren kan zelfs 100% lokaal eigendom worden bereikt. Dat kan wanneer de grondeigenaren niet alleen hun grond beschikbaar stellen voor de ontwikkeling, maar ook mee-ontwikkelen en mede-eigenaar worden van een wind- of zonnepark.

- Per project moet gezocht worden naar een evenwichtige verhouding voor projecteigendom tussen (agrarische) grondeigenaren, omwonenden en bewoners.
- De gemeente kan ondersteunen in dit proces, bijvoorbeeld door het aanstellen van een onafhankelijke procesbegeleider.

Deelname van de gemeente

De gemeente kan ook deelnemen in de realisatie van lokaal eigendom bijvoorbeeld via een gemeentelijk energiebedrijf. Dit kan wenselijk zijn wanneer het lokale partijen (in eerste instantie) niet lukt om het afgesproken percentage lokaal eigendom (volledig) te realiseren. De opbrengsten dienen echter ook te landen in de omgeving van het wind- of zonproject. Zo is een gemeentelijk energiebedrijf net als andere ontwikkelaars gehouden aan de regels zoals die gelden rondom opbrengstparticipatie.

Indien de gemeente geen eigenaar van het project is, of gedeeltelijk eigenaar van het project is, en de (mede)eigenaar besluit het project te verkopen, op enig moment gedurende de ontwikkeling of exploitatie, dan heeft de gemeente het recht van eerste koop.

Financiering staat los van eigenaarschap

Om te verzekeren dat ook huishoudens met een smallere beurs zeggenschap kunnen hebben over het windproject, wordt de financiering van het project gezien als een apart traject van het collectieve eigenaarschap. Op deze manier kunnen huishoudens met een smallere beurs ook meedoen met het collectieve eigenaarschap zonder mee te hoeven financieren, door lid te worden van een coöperatie. Het doel is dat iedereen in kan stappen. Mensen die tegelijkertijd zelf geld inleggen om de coöperatie daarmee van de benodigde middelen te voorzien ontvangen rendement, maar hebben niet meer zeggenschap over het project en de besteding van de opbrengsten, dit wordt namelijk democratisch geregeld via de lokale entiteit en wordt geborgd in principe "1 lid=1 stem".

³ <https://www.energievanoverijssel.nl>

Uitgangspunten lokaal eigendom

- De gemeente Kampen hanteert bij grootschalige duurzame energieprojecten het uitgangspunt van minimaal 60% lokaal eigendom, met een streven naar 100% lokaal eigendom.
- Lokaal eigendom wordt zo vroeg mogelijk in het proces georganiseerd.
- De zeggenschap die bij het lokale eigendom hoort geldt in alle fasen van het project vanaf het moment dat het lokale collectief is ingestapt in het project
- De zeggenschap gaat over het project, de geproduceerde stroom en over de geldstromen.
- Een project vanuit lokaal eigendom moet toegankelijk zijn voor iedereen in de omgeving die hieraan wil deelnemen.
- De gemeente Kampen geeft de voorkeur aan een lokaal collectief dat georganiseerd is als energiecoöperatie zonder winstoogmerk. Ook een samenwerkingsverband van energiecoöperaties en andere lokale collectieven is mogelijk.
- De gemeente Kampen ondersteunt zo nodig lokale energiecoöperaties, om er zeker van te zijn dat zij in staat zijn invulling te geven aan het lokale eigendom.
- Ondernemerschap, investeren en risico nemen hoort bij lokaal eigendom.
- Financiering staat los van eigenaarschap: leden van het collectief die investeren ontvangen rendement op hun investering, maar hebben niet meer zeggenschap over het project en de besteding van de opbrengsten dan leden die niet hebben geïnvesteerd. We gaan uit van het principe “één lid = één stem”.
- Mocht de (mede)eigenaar van het wind-of zonproject besluiten het project aan een niet lokale partij te verkopen, hetzij tijdens de ontwikkelfase, hetzij tijdens de exploitatiefase, dan dient deze, alvorens het aan derden aan te bieden – bij aangetekende brief eerst aan de gemeente te koop aan te bieden. Afspraken hierover worden in een anterieure overeenkomst tussen gemeente en ontwikkelende partij opgenomen.

3.2 Kamper Kwaliteit 2

De opbrengsten van een energieproject vloeien maximaal terug naar de lokale omgeving

Opbrengstparticipatie naast lokaal eigendom

Met lokaal eigendom zorgen we ervoor dat de lokale omgeving zeggenschap heeft over de projecten. Ook zorgen we ervoor dat de opbrengsten maximaal lokaal terecht komen. Lokaal eigendom alleen zorgt er echter niet voor dat de nadelen van het project ten opzichte van de voordelen aanvaardbaar verdeeld zijn.

Ook bij projecten die (deels) in lokaal eigendom worden gerealiseerd dienen de volgende regelingen te worden georganiseerd:

- omwonendenregelingen
- het instellen van een omgevingsfonds
- inwoners de mogelijkheid bieden om te investeren
- gesocialiseerde grondvergoedingen

De verschillende regelingen worden naast elkaar ingezet. De exacte invulling van de regelingen is maatwerk en is afhankelijk van de uitkomsten van het participatieproces met de omgeving.

3.2.1 Verschillende vormen van opbrengstparticipatie naast lokaal eigendom.

Hieronder beschrijven we verschillende vormen van opbrengstparticipatie.

Omwonendenregeling

De omwonendenregeling bestaat uit afspraken tussen het wind- of zonnepark en haar directe omwonenden over een bijdrage uit het project. Dit kan een financiële bijdrage zijn, maar het kan bijvoorbeeld ook een korting op de stroomregeling zijn, of isolatiemaatregelen in de woning.

Omgevingsfonds

De initiatiefnemer wordt conform de gedragscodes voor wind op land en zon op land in ieder geval geacht om €0,40 tot €0,50/MWh beschikbaar te stellen voor een omgevingsfonds, welke beheerd wordt door de lokale omgeving. Via een omgevingsfonds komt een deel van de opbrengsten van het project ten goede aan duurzame doelen in de buurt. Duurzaamheid vatten wij op in de brede zin van het begrip, dus doelen voor leefbaarheid of bijvoorbeeld cultuur kunnen ook in aanmerking komen voor een bijdrage uit het omgevingsfonds. Het fonds kan worden beheerd door een op te richten groep van bewoners uit de gemeente Kampen, die binnen nader te bepalen

kaders kan beslissen over de aanwending van het fonds. Het vaststellen van de kaders en het beheren van het fonds kaders gebeurt bij voorkeur door bewoners uit de omgeving, in overleg met de initiatiefnemer. De gemeente Kampen kan hierbij ondersteunen.

Voorbeelden:

investerings in groenvoorziening in het gebied, investeringen in duurzaamheidsmaatregelen in woningen of maatschappelijke gebouwen, een bijdrage aan lokale culturele projecten, een bijdrage aan lokale projecten voor versterking van landschap of natuur, nieuwe lokale duurzame energieprojecten.

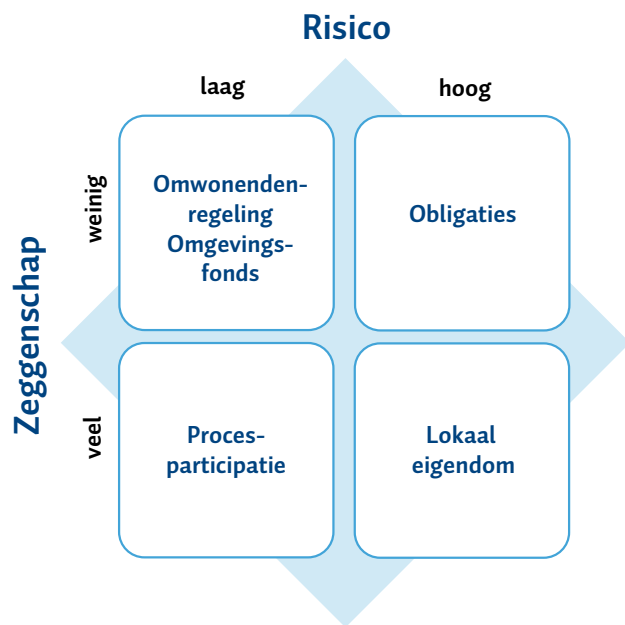
> De manier waarop dit omgevingsfonds wordt beheerd en hoe besluiten worden genomen over de besteding van de opbrengsten, wordt opgenomen in het projectvoorstel.

Obligaties in een project BV

De initiatiefnemer van het wind- of zonproject geeft obligaties uit om de omgeving financieel te laten participeren in het project. Met het kopen van een obligatie wordt door de deelnemers geld geleend aan het project (een achtergestelde lening). De lening heeft een vaste termijn en een vaste jaarlijkse rente. De obligatiehouders ontvangen een rente op hun investering, maar hebben geen zeggenschap over de organisatie rondom het project, of de geldstromen. Er wordt naar gestreefd om de hoogte van het bedrag van een obligatie laag te houden om de drempel om deel te nemen zo laag mogelijk te houden.

Participaties in een energiecoöperatie

Een energiecoöperatie geeft participaties (leningen) uit om de omgeving financieel te laten participeren in het project. Door het lidmaatschap van de coöperatie verkrijgen leden tevens zeggenschap over hun leningen. Participanten ontvangen rente over hun lening die jaarlijks via de ALV wordt vastgesteld. Er wordt naar gestreefd om de hoogte van het bedrag van een participatie laag te houden om de drempel om deel te nemen zo laag mogelijk te houden.

In bovenstaande figuur is de per participatievorm de mate van zeggenschap en de hoogte van het risico weergegeven

Gesocialiseerde grondvergoedingen

Zie hiervoor Kamper Kwaliteit 3

Overige mogelijkheden van opbrengstparticipatie

Opbrengstparticipatie kan ook ingezet worden om hinder veroorzaakt door een duurzaam energieproject te verminderen. Een voorbeeld hiervan is dat door verduurzamingsmaatregelen zoals dubbel glas en dak- en muurisolatie de geluidsoverlast verminderd wordt. Of door windturbines vaker stil te zetten. Het stilzetten van de windturbines gaat ten koste van de opbrengst en kan in die zin als opbrengstparticipatie gezien worden.

3.3 Kamper Kwaliteit 3

Gesocialiseerde grondvergoeding binnen een projectgebied en ruimtelijke kwaliteit

Initiatiefnemers dienen zich ervoor in te spannen dat de sociale samenhang in het gebied behouden blijft door ervoor te zorgen dat de grondvergoedingen eerlijk verdeeld worden over grondeigenaren en bewoners. Het kan niet zo zijn dat grondeigenaren op wiens grond daadwerkelijk een windmolen of zonnepanelen geplaatst wordt, een hoge jaarlijkse vergoeding krijgen en de burens niets.

De initiatiefnemer maakt collectieve afspraken over het eerlijk verdelen van grondvergoedingen met alle grondeigenaren, grondgebruikers en bewoners van een projectgebied. Doel hiervan is harmonie, openheid en transparantie te behouden tussen alle grondeigenaren van een projectgebied, en om te voorkomen dat initiatieven worden ontwikkeld op niet optimale locaties.

Afspraken over het eerlijk verdelen van grondvergoedingen worden collectief gemaakt met bewoners, grondeigenaren die hun grond ter beschikking stellen voor de realisatie van een windturbine op eigen terrein én grondeigenaren die (waarschijnlijk) geen windturbine op hun terrein krijgen maar wel grond bezitten in het projectgebied van de locatie waar volgens de conceptplannen – opgesteld in de verkenningsfase van het energieproject – een windpark wordt ontwikkeld. Hierbij wordt ook rekening gehouden met meerjarige pachters: het gesprek wordt gevoerd met zowel grondeigenaren als grondgebruikers.

De afspraken over de grondvergoedingen worden gemaakt voordat de exacte locatie van het lokale energieproject is bepaald.

Ook bij zonneparken is het socialiseren van de grondvergoedingen een uitgangspunt.

Voor het bepalen van de sociale grondvergoedingen wordt gebruik gemaakt van een rechtvaardige verdeelsleutel die door de initiatiefnemer en grondeigenaren in het gebied transparant en gemeenschappelijk vastgesteld wordt. De verdeelsleutel wordt vastgesteld voordat de exacte locatie van het lokale energieproject is bepaald. Deze afspraken worden vermeld en toegelicht in het projectvoorstel en getoetst door het bevoegd gezag.

Een goed plan voor een duurzaam energieproject waarbij én naar de beste locatie wordt gekeken én goede afspraken gemaakt worden over de verdeling van de grondvergoedingen in het gebied zorgt voor betere ruimtelijke kwaliteit en kan de sociale samenhang in een gebied behouden.

> De gemeente verwacht van de initiatiefnemer(s) dat zij een voorstel maken voor het socialiseren van grondvergoedingen volgens onderstaande uitgangspunten. De afspraken worden voorafgaand aan de planfase gemaakt met grondeigenaren, meerjarige pachters, eventuele andere initiatiefnemers en bewoners. Deze afspraken worden vermeld en toegelicht in het projectvoorstel dat de initiatiefnemer indient.

1. Afspraken over het socialiseren van grondvergoedingen worden gemaakt met:

- grondeigenaren en pachters die hun grond ter beschikking stellen voor de realisatie van een windturbine op eigen terrein,
- grondeigenaren en pachters die (waarschijnlijk) geen windturbine op hun terrein krijgen maar wel grond bezitten in de omgeving van de locatie waar volgens de conceptplannen windturbines kunnen komen,
- bewoners van het plangebied waar een windturbine/windpark wordt geplaatst.
- De afspraken over de grondvergoedingen worden gemaakt voordat de exacte locatie van het lokale energieproject is bepaald.

2. Rechtvaardige verdeelsleutel:

- Voor het bepalen van de sociale grondvergoedingen wordt gebruik gemaakt van een rechtvaardige verdeelsleutel die door de initiatiefnemer, grondeigenaren en bewoners in het gebied transparant en gemeenschappelijk vastgesteld wordt.
- De verdeelsleutel wordt vastgesteld voordat de exacte locatie van het lokale energieproject is bepaald.

3. Oog voor ruimtelijke kwaliteit³

De gemeente wil zo veel mogelijk voorkomen dat een initiatiefnemer een energieproject puur vanuit de eigen grondposities initieert en daarbij geen oog heeft voor wat de beste locatie is voor het wind- of zonnepark. Het is immers mogelijk dat percelen, die aangrenzend liggen aan de ingenomen grondposities, uiteindelijk een betere locatie blijken voor het energieproject.

Ook bij meerdere projecten in hetzelfde gebied moet gekeken worden op welke manier ruimtelijke kwaliteit optimaal wordt ingezet. Initiatiefnemers dienen daarom in kaart te brengen of meerdere initiatieven in het gebied in ontwikkeling zijn. Is dit aan de orde dan beschrijft de initiatiefnemer hoe gezamenlijk tot één plan wordt gekomen.

- Er wordt onderbouwd gekozen voor de best mogelijke ruimtelijke opstelling.
- Bij meerdere projecten tegelijk in het gebied wordt met de andere initiatiefnemers een gezamenlijk plan voor ruimtelijke kwaliteit opgesteld.
- Met het ook op de ruimtelijke kwaliteit dient in een zoekgebied voor windenergie overal hetzelfde type windturbine geplaatst te worden. Wanneer er in een zoekgebied meerdere projecten in dezelfde periode⁴ worden ontwikkeld, dan wordt door de initiatiefnemers gezamenlijk een keuze gemaakt over welk type windturbine zij allemaal zullen plaatsen.
- Daarnaast is het bij windprojecten van belang om overlast door verlichting van windturbines in de donkere uren na zonsondergang te beperken. Ons uitgangspunt is dat op alle windturbines in het gebied een systeem voor naderingsdetectie van luchtvaartuigen bij het in- en uitschakelen van obstakellichten wordt toegepast. Bij meerdere projecten in het gebied worden er onderlinge afspraken gemaakt om dit voor ieder project dan wel het gehele projectgebied optimaal te regelen. Dit uitgangspunt is onder het voorbehoud dat de Inspectie Leefomgeving en Transport hier per project mee moet instemmen.

- De gemeente vindt het bij windprojecten van groot belang dat zij worden uitgerust met vogel- en vleermuisdetectiesystemen, met als doel aanvaringen tussen vogels of vleermuizen met windturbines zo veel mogelijk te voorkomen. Bij meerdere projecten in het gebied worden er onderlinge afspraken gemaakt om dit voor ieder project dan wel het gehele projectgebied optimaal te regelen.

³ De uitgangspunten met betrekking tot het beschermen van vogels en vleermuizen en het voorkomen van lichthinder door obstakelverlichting is in deze beleidsnotitie opgenomen, totdat in overleg met de provincie een betere plek is gevonden om dit te borgen (raadsbesluit d.d. 26 sept. 2024).

⁴ Dezelfde periode is bijvoorbeeld de periode wanneer een gebied wordt opengesteld volgens de programmeringsafspraken tussen de gemeente Kampen en de provincie Overijssel.

3.4 Kamper Kwaliteit 4

De omgeving heeft een actieve en betrokken rol bij de ontwikkeling en exploitatie van windturbines of een zonnepark. Iedereen moet mee kunnen doen.

De gemeente Kampen verwacht van initiatiefnemers dat zij al in het beginstadium van hun project actief aan de slag gaan met het betrekken van de lokale omgeving van het project. Wat wij onder lokale omgeving verstaan wordt uitgelegd in Hoofdstuk 2 Begrippen. Procesparticipatie van de lokale omgeving in de ontwikkelfase is een voorwaarde voor vergunningverlening. De belangrijkste keuzes en afwegingen in het project worden immers vóór de vergunningsverlening gemaakt. In die fase worden keuzes gemaakt over het ontwerp van het project en de inpassing. Het is belangrijk dat de lokale omgeving in ruime mate betrokken wordt bij de inhoud van de vergunningsaanvraag. De initiatiefnemer is verantwoordelijk voor het organiseren hiervan. De opzet hiervan dient te worden uitgevoerd conform een gedegen procesplanning tot en met realisatie.

Participatie gaat niet over gelijk krijgen, maar over het mogelijk maken van een goede belangenafweging.

Met een stakeholdersanalyse brengt de initiatiefnemer het belang en de rol van andere partijen in beeld. Daarnaast is een krachtenveldanalyse aanbevolen om een scherp beeld te krijgen met welke invloeden op welke wijze omgegaan wordt, zoals andere energiebronnen, andere initiatieven en toeleveranciers. Een communicatieplan en -planning is daarbij een vereiste. Daarnaast wordt verwacht dat er door initiatiefnemers actief met de diverse actoren en de omgeving in dialoog wordt gegaan. De uitkomsten hiervan dienen inzichtelijk te worden vastgelegd. De thema's die in elk geval worden behandeld zijn: beperken van overlast door geluid, verlichting en slagschaduw, communicatie, locatie, natuurwaarden, energie, infrastructuur, opbrengstparticipatie en lokaal eigendom.

⁴ <https://www.nieuweenergieoverijssel.nl/windwijzer/>

⁵ De fase voorafgaand aan de vergunningverlening

Uitgangspunten participatie omgeving

De initiatiefnemer heeft een inspanningsverplichting om te komen tot optimale participatie van de omgeving.

De initiatiefnemer stelt een participatieplan op volgens de uitgangspunten in Hoofdstuk 4.

- Voor windplannen geldt ook het format dat de provincie daarvoor beschikbaar stelt.

Onderdeel van het participatieplan is een stakeholders en krachtenveldanalyse en een communicatieplan, inclusief planning.

Als onderdeel van procesparticipatie stelt de initiatiefnemer een omgevingsadviesraad (OAR) in, waarin alle belanghebbende partijen constructief deel kunnen nemen zodat een representatief beeld van belangen wordt meegenomen en meegewogen in het participatieproces. Waar gewenst kan de provincie bijdragen aan een onafhankelijk procesbegeleider om het participatieproces door een OAR te faciliteren. Voor meer informatie over de OAR verwijzen we naar de provinciale Windwijzer⁴

Omwonenden en andere belanghebbenden worden tijdig, minimaal twee weken voor aanvang van een informatiebijeenkomst, uitgenodigd.

- Daarbij wordt er rekening mee gehouden dat dergelijke bijeenkomsten niet in de zomervakantie worden georganiseerd om zoveel mogelijk mensen de gelegenheid te geven aanwezig te zijn.

De initiatiefnemer organiseert minimaal drie bijeenkomsten, maar wanneer daar behoefte aan is bij de omgeving worden meer bijeenkomsten georganiseerd:

- Een digitale en/of fysieke bijeenkomst voor in elk geval de directe en indirecte omgeving vóór de start van de planfase⁵.
- Een digitale en/of fysieke bijeenkomst voor in elk geval de directe en indirecte omgeving tijdens de planfase waarin de initiatiefnemer de verschillende opties presenteert, voorafgaand aan het maken van deze keuzes.
- Een digitale en/of fysieke bijeenkomst over de mogelijkheden van lokaal eigendom en opbrengstparticipatie.

De bijeenkomsten zijn in principe openbaar toegankelijk.

Het bevoegd gezag beoordeelt of het participatieproces goed doorlopen is en of de omgeving in voldoende mate betrokken is.

3.4.1. Bepalen van de omgeving

Waar de lusten terecht komen en wie kan profiteren van de wind- of zonneprojecten, wie er mogen meepraten in het participatietraject, welke bewoners, (agrarische) grondeigenaren, organisaties en bedrijven onderdeel zijn van de lokale omgeving wordt lokaal en per project bepaald.

Uitgangspunten bepalen omgeving

De gemeente Kampen vindt het van belang dat bij het bepalen van de omgeving die betrokken wordt grensontkennend te werk wordt gegaan: gemeentelijke en provinciale grenzen zijn in het landschap immers niet zichtbaar, maar windturbines en zonneparken wel. Inwoners aan beide kanten van een grens kunnen zicht hebben op de hernieuwbare energie projecten en moeten mee kunnen praten en mee kunnen doen.

Naast inwoners kunnen ook organisaties, bedrijven of andere actoren een belang hebben bij de ontwikkeling van een energieproject. Bijvoorbeeld lokale natuur- of landschapsgroepen en dorps- en wijkverenigingen. Initiatiefnemer brengt in kaart welke partijen dit zijn en nodigt ze uit voor het participatieproces.

3.4.2. Betrekken van de omgeving

Bewoners en MKB's op verschillende afstanden van een grootschalig duurzaam energieproject zullen op verschillende manieren impact ervaren van deze projecten. De gemeente onderscheidt verschillende groepen voor wie verschillende afwegingen gelden: de directe omgeving, de indirecte omgeving en de brede omgeving (zie ook onder H2 begrippen).

Uitgangspunten procesparticipatie omgeving

De initiatiefnemer dient in het projectvoorstel helder te verantwoorden wat voor het lokale energieproject worden beschouwd als de directe en indirecte omgeving en de brede omgeving, en – indien van toepassing – waarom is afgeweken van het uitgangspunt dat de gemeente heeft gesteld in deze beleidsnotitie. Bijvoorbeeld voor het hanteren van logische grenzen om het gebied af te bakenen. Ook moet duidelijk zijn bij welke aspecten van het project zij betrokken worden en op welke wijze hun input wordt meegenomen.

Voor de brede omgeving is met name procesparticipatie belangrijk. Opbrengstparticipatie kan ook voor deze groep interessant zijn.

Uitgangspunten voor het uitnodigen van partijen voor het participatieproces

Uitnodigingen worden minimaal twee weken voor aanvang van de bijeenkomst bezorgd en/of gepubliceerd.

De directe en indirecte omgeving wordt in elk geval voor de eerste bijeenkomst per post, per mail of via een persoonlijk gesprek uitgenodigd.

- Mochten de adressen niet te achterhalen zijn, dan is ook een uitnodiging via een wijk of dorpskrant of de kanalen van de wijk- of dorpsvereniging mogelijk. Het gaat erom dat iedereen in de directe en indirecte omgeving zo goed mogelijk op de hoogte wordt gebracht.
- Tijdens de eerste bijeenkomst wordt afgesproken op welke wijze de direct omwonenden benaderd worden voor vervolgarties in het participatieproces.

Organisaties en bedrijven worden per post of e-mail uitgenodigd voor zover hun adressen online beschikbaar zijn.

- Tijdens de eerste bijeenkomst wordt afgesproken op welke wijze de organisaties en bedrijven benaderd worden voor vervolgarties in het participatieproces.

Uitnodigingen voor informatiebijeenkomsten worden daarnaast via lokale media bekend gemaakt.

- Een uitzondering geldt wanneer een bijeenkomst specifiek voor een bepaalde groep bedoeld is, dan volstaat een uitnodiging per post of mail, of de lokale kanalen van bijvoorbeeld de dorps- of wijkvereniging.

De initiatiefnemer maakt openbare verslagen van deze bijeenkomsten. Wat er met de input van de aanwezigen gedaan wordt, wordt opgenomen in de omgevingsovereenkomst (Hoofdstuk 4)

4. Het participatieplan

In het participatieplan moet in elk geval voldoen aan de wettelijke vereisten volgens artikel 5.3 Omgevingsbesluit: minimaal moet worden aangegeven wie er worden betrokken, waarover zij worden betrokken, wanneer zij worden betrokken, wat de rol is van het bevoegd gezag en de initiatiefnemer bij het betrekken van deze partijen en waar aanvullende informatie beschikbaar is.

De mate van participatie en de resultaten hiervan wegen mee in de vergunningverlening. Daarom vraagt de gemeente van de initiatiefnemer om een participatieplan op te stellen waarin procesparticipatie en opbrengstparticipatie beide aan de orde komen. Alle uitgangspunten uit Hoofdstuk 3 De 4 Kamper Kwaliteiten dienen daarin aan de orde te komen.

In het participatieplan worden de volgende onderwerpen met betrekking tot lokaal eigendom en opbrengstparticipatie opgenomen, met inachtneming van de uitgangspunten uit hoofdstuk 3.1 tot en met 3.3 van deze beleidsnotitie:

- een toelichting hoe minimaal 60% lokaal eigendom geborgd is, of indien dit nog niet het geval is, hoe men dit gaat realiseren;
- een toelichting of en hoe 100% lokaal eigendom wordt gerealiseerd en indien dit niet gebeurt een uitleg waarom dit niet gelukt is;
- een voorstel voor een omwonendenregeling;
- participeren in de opbrengsten van het project naast lokaal eigendom;
- een toelichting op het instellen van een omgevingsfonds;
- een voorstel voor het socialiseren van grondvergoedingen volgens de uitgangspunten onder 3.3.1.
- bij windturbines een voorstel voor het toepassen van een systeem voor naderingsdetectie van luchtvaartuigen bij het in- en uitschakelen van obstakellichten om lichthinder te voorkomen volgens de uitgangspunten onder 3.3.1.
- bij windturbines een voorstel voor het toepassen van vogel- en vleermuisdetectiesystemen volgens de uitgangspunten onder 3.3.1.

In het participatieplan worden de volgende onderwerpen met betrekking tot procesparticipatie opgenomen, met inachtneming van de uitgangspunten uit hoofdstuk 3.4 van deze beleidsnotitie:

- een toelichting op het bepalen van de omgeving van het project: wat wordt beschouwd als de directe omgeving, wat als de indirecte omgeving en wat als de brede omgeving, welke organisaties of andere actoren doen nog meer mee in het participatieproces (stakeholders- en krachtenveldanalyse);
- een toelichting op welke wijze de omgeving wordt betrokken bij het planproces;
- een toelichting op de manier van uitnodigen van de verschillende partijen;
- een toelichting op de organisatie van de bijeenkomsten;
- een communicatieplan, inclusief planning.

Instellen omgevingsadviesraad en opstellen omgevingsovereenkomst

- Als onderdeel van procesparticipatie stelt de initiatiefnemer een omgevingsadviesraad (OAR) in, waarin alle belanghebbende partijen constructief deel kunnen nemen zodat een representatief beeld van belangen wordt meegenomen en meegewogen in het participatieproces.
- De initiatiefnemer stelt aan het einde van het proces een omgevingsovereenkomst op. Hierin staan de resultaten van het participatieproces. Dit geeft inzicht in de punten waarover wel of niet overeenstemming bereikt is met de omgeving en wat de argumenten hiervoor zijn.

Gemeente Kampen

Postadres

Postbus 5009
8260 GA Kampen

Bezoekadres

Burgemeester Berghuisplein 1
8261 DD Kampen

☎ 14038

✉ info@kampen.nl

🌐 www.kampen.nl

📞 06-5700 8800

© Gemeente Kampen